

а	б	в	г	д	ђ
е	ж	з	н	ј	к
л	љ	м	н	њ	о
п	р	с	т	ћ	у
ф	х	ц	ч	ш	

(Краљевина) Србија је у своју последњу мирну годину у XX веку (1911-у), ушла са свим својим државним и националним симболима: Уставом, српском заставом, српским грбом, српском химном и српским језиком са српским писмом – ћирилицом. После тога су наступиле године ослободилачких (према неким – чак и освајачких), одбрамбених, затим грађанских... ратова, тешке погибије и политичке пертурбације, по Србију погубљеног, уклетог XX века.

(Република) Србија данас, после 100 година, изгледа као да поново има своју српску заставу, српски грб, српску химну (истина, нешто модификоване) и српски језик –

али

и свој нови правопис

[\[1\]](#)

– Правопис српскога језика

[\[2\]](#)

. Тај правопис, разликује се од правописа осталих европских језика по томе што је – по неким обогатен, по другима обогатен, прихватањем двоазбучја: поред традиционалног, историјског, српског писма (српске ћирилице), он прихвата као писмо српског језика и (хрватску) латиницу. Тај неприродни феномен је директно пренесен из (покојног) српскохрватског језика и његовог правописа, заснованог на тзв. Новосадском споразуму, потписаном под комунистичким политичким диктатом 1954. године

[\[3\]](#)

. Пада у очи да је једна од најважнијих српских националних институција – Српска православна црква (СПЦ), која би требало да је и чувар српских националних традиција, у свом званичном гласилу

[\[4\]](#)

поздравила његово доношење, задовољавајући се само тиме да

, без икаквог коментара о угрожености ћирилице поново потврђеним двоазбучјем, само помене

ex cathedra

изречену изјаву водећег редактора тог новог правописа, професора др М. Пижурице да он, иако и сам сматра да је ћирилица озбиљно угрожено писмо, каже да

није

на редакторима Правописа Матице српске да “штите” ћирилицу, јер употреба писма није лингвистичко већ државно питање које мора бити регулисано законом. То његово мишљење је цинично, јер су он и колеге му још како могли да заштите српску ћирилицу тиме што би из правописа српског језика избацили двоазбучје, а то нису учинили. За осуду је и да СПЦ ни том приликом није нашла за сходно да одлучно осуди двоазбучје у правопису.

Погледајмо каква је, по подацима који се могу наћи у претраживачком систему COBISS [[5](#)]
била заступљеност (“српскохрватске“) латинице у штампаним материјалима у Краљевини
Србији 1911. године (Табела 1):

КЊИГЕ

ПЕРИОДИКА

Ћирилица

Латиница

Ћирилица

Латиница

624 (99,7%)

2 (0,3%)

59 (98,4%)

1 (1,6%)

Табела 1

Ако сада погледамо на ситуацију у Србији у годинама 2010. (потпуни подаци) и 2011. (још непотпуни, али они показују даље опадање присуства ћирилице), на Табели 2, онда видимо следеће:

КЊИГЕ

ПЕРИОДИКА

Година

Ћирилица

Латиница

Ћирилица

Латиница

Нико нема што Србин имаде – два писма у правопису

Пише: Василије Клефтакис
понедељак, 19 март 2012 22:02

2010.

8149 (49,1%)

8444 (50,9%)

112 (43,1%)

148 (56,9%)

2011.

7607	(	47,8%	▯
------	---	--------------	---

8287 (52,2%)	▯
--------------	---

70	(	31%	▯
----	---	------------	---

156 (69%)	▯
-----------	---

Табела 2

Ови подаци говоре сами за себе: Не само да данас у Србији преовлађује штампани материјал (књиге и периодика) на хрватској латиници, него она показује и врло јасну тенденцију пораста на штету аутохтоне, српске ћирилице.

Поставља се питање: Добро, ако у Краљевини Србији није била присутна латиница – откуд она сада овде, 2012-е године у Републици Србији? Да ли је то природна и пожељна последица техничко-интелектуалног развоја, прогреса, едукације, и сличних модерних савремених трендова? У покушају да видимо да ли је то заиста тако, погледајмо како стоје ствари са штампаним стварима данас, 2011-2012 . године, у европским земљама које 1911-е године, као и Краљевина Србија, нису имале латиничну абецеду: Русији, Бугарској и Грчкој? Одговор на то питање је лак, кратак и јасан: број (%) публикација латиницом/латиничном транскрипцијом на руском, бугарском, грчком језику износи: 0 (0,00%)! Неизбежно се поставља питање: да ли је то знак њихове духовно-техничке ретардације, или је, можда, упад (хрватске) латинице у српски правопис знак угрожености српског језика и Србије, или је у Србији реч о нечем другом?

Када већ поменуемо термин “упад” – да погледамо шта се то после 1911-е, или – боље речено после 1914-е године, догађало у Краљевини Србији? Десио се напад Аустроугарске, Велики рат и окупација Краљевине Србије од стране Аустроугарске, Немачке и “братске” Бугарске, у последњем кварталу 1915-е године. Том приликом је, топовским гранатама и на бајонетима аустроугарских и немачких окупатора, на територију Краљевине Србије **насилно** убачена (хрватска) латиница, забрањени српска ћирилица и српски језик, а словенска браћа – окупатори Бугари су са територије Источне, Јужне и дела Старе Србије, из новоформираног бугарског војног гувернмана “Морава” (на неким тадашњим бугарским географским картама представљеног као интегрални део “Царства Бугарског”) , протерали српски језик, српску ћирилицу, српску историју и српско православље... О заједничким зверствима окупатора и њиховом трогодишњем зулуму никада неће бити доста речено и написано у Србији, али ограничимо се, овде и засад, на насилничко убацивање (хрватске) латинице на територију Србије под аустроугарском окупацијом (последњи квартал 1915-последњи квартал 1918 г.).

Упад (хрватске) латинице у Србију

Почнимо цитирањем из текста “Језичке прилике” Павла Ивића [\[6\]](#) , мада у њему, нажалост, нема тачног навода о изворима, нити је он усмерен искључиво на Србију, а писан је и објављен под условима (ауто)цензуре под комунистима у Србији, 1983. г. Говорећи о предлозима за забрану и укидање ћирилице у областима Двојне монархије,

крајем 1914 године, он наводи, и – са хрватско-аустроугарског становишта потпуно оправдану – мисао
аустроугарског генерала Стјепана, племенитог Саркотића:
„... треба Србима ћирилицу као борбено средство учинити неупотребљивом...“.
Говорећи даље о дефинитивној забрани ћирилице на територији саме Двојне монархије, Ивић каже:

„...Ипак је крајем 1915. године постигнута начелна сагласност о укидању ћирилице, али је наредба о томе објављена тек кад је наступила повољнија војна и политичка ситуација, тј. када се Макензенова офанзива у јесен 1915. успешно развила...“

Он ту не наводи директне податке, него наводи само једну индиректну референцу [\[7\]](#) (мада је сигурно имао прилике да нађе аутентичне документе), и наставља наводећи још само једну индиректну референцу [\[8\]](#)
:

„Ускоро после окупације Србије, почетком 1916, ћирилица је и тамо забрањена у јавној употреби...“

У складу са “братством-јединством” у СФРЈ, Ивић на то радосно закључује:

„... Тако су се Срби први пут у својој историји нашли у ситуацији да у међусобном општењу широко употребљавају латиницу, а готово цело подручје српскохрватског језика да се служи истом азбуком...“

Овде се заиста намеће снажан утисак да се један кетман заборавља, и почиње да пати од “стокхолмског синдрома” [\[9\]](#), као, што је уосталом био случај и са највећим делом његовог еснафа.

Андреј Митровић [\[10\]](#), говорећи о настави у школама у Србији под аустроугарском окупацијом (нажалост, опет без навођења – овога пута чак ни индиректних референци),

каже:

„Настава је била потпуно политички и идеолошки обојена, па је ћирилица одстрањена из наставе, а деца су учила и писала само латиницом; ћирилица је била у употреби једино у верском делу наставе за православне ученике. Веома се пазило на то да уџбеници буду штампани латиницом... .. наставни кадар у основним школама чинили су аустријски подофицири, а изузетак су представљале само две учитељице. Касније је било све више цивилних наставника који су делом узимани из редова домаћег становништва, а делом доведени из Аустро-Угарске“.

“Веома се пазило“? Како се то пазило? Можда уз љубазне и добронамерне савете? Аутор се не упушта у објашњења – у 1980-им годинама то није било “политички коректно“.

Може се само замислити каквим су све духовним отровима српска деца окупиране Србије била индоктринирана... али – то им је у каснијем животу, говорећи “прагматично“, ваљда добро долазило у оквиру интегралног југословенства епохе Карађорђевића, и ондашње пароле “Брат је мио које вере био“, као и позније – Брозове епохе са “братством-јединством“. Јер, тој [\[11\]](#) и доцнијим генерацијама у Србији је такав “прагматизам“, нажалост, био препоручљив. Једина фалинка је била што су то једино Срби гутали и наивно прихватили у будућим “југославијама“.

Званичне одлуке аустроугарских окупатора о српској ћирилици и српском језику

Донедавно ми није успевало да нађем званичне окупаторове одлуке по питању језика и писма. Ипак, у Архиву Србије у Београду, у службеном листу аустроугарске војне управе (“Verordnungs-Blatt der k. u. k. Militärverwaltung in Serbien”) [\[12\]](#) – слика 1, се наилази на неколико релевантних окупаторових уредби које су имале директно законско и извршно дејство.

Нико нема што Србин имаде – два писма у правопису

Пише: Василије Клефтакис
понедељак, 19 март 2012 22:02

